

A legnyomorúságosabb választójog.

Vagy: Budapest Községi választójoga.

Elkoptatott közhely, hogy sehol a világon nincsen olyan nyomorúságos választójog, mint Magyarországon. Itt átlag a lakosság 6.6 százalékának van szavazati joga az országos képviselőválasztásoknál, vagyis 100 lakos közül nem egészen 7-nek. De még ez is gyönyörű választójog, ha azt nézzük, hogy Budapesten a községi választásoknál hány embernek van szavazati joga. Lássuk csak!

Budapesten a küszöbön álló községi választásoknál az I. kerületben 3302, a II. kerületben 2095, a III. kerületben 2361, a IV. kerületben 2355, az V. kerületben 4614, a VI. kerületben 8331, a VII. kerületben 9838, a VIII. kerületben 6401, a IX. kerületben 3649 és a X. kerületben 2261, vagyis összesen 45.207 községi választó lesz. Tehát, kerek számban 900.000 lakost véve alapul, — pedig ennél most már több van — a fővárosban a községi választásoknál *a lakosság öt százalékának van szavazati joga*, vagyis minden 100 lakos közül csak 5 szólhat bele a község ügyeinek intézésébe. A budapesti országgyűlési képviselőválasztók száma fölül van a 80.000-en, vagyis eléri a 9 százalékot, ami persze szintén óriási jogfosztás, de még mindig sokkal különb dolog, mint a budapesti községi választójog.

És itt meg kell állapítanunk azt is, hogy *Budapest községi választójoga* nemcsak az országos választójognál sokkal rosszabb, hanem *rosszabb minden más magyarországi községénél (városénál és faluénál)* is. A legutolsó árvamegyei falucska választójoga is valóságos demokrácia Budapestéhez képest.

Ennek az a magyarázata, hogy Budapest lakosságát külön törvény degradálta és szorította le a legislegutolsóknak, az isten háta mögötti falvak analfabéta lakosságánál is utolsóbbnak.

A törvény értelmében ugyanis a törvényhatósági joggal fölruházott városokban (Budapest kivételével), aki országgyűlési választó, az egyszersmind községi választó is. Például: ha Győrben 3124 országgyűlési vá-

lasztót irtak össze, akkor annak a 3124 egyénnek egyszersmind a községi képviselőtestületi választásoknál is szavazati joga van. A rendezett tanácsú városokban meg a nagy- és kisközségekben pedig a községi választójog szélesebb körű, mint az országgyűlési. (Aki állami adót fizet, huszéves elmult és gazdai vagy gyámi hatalom alatt nem áll, az községi választó.) Így aztán látunk olyan példákat, hogy Kiskunhalason van 1363 országgyűlési, de 4649 (tehát több, mint *háromszorannyi*) községi választó. Néhány más községben így áll az arány: Gyula 1804—4236; Hajdunánás 1513—4817; Szentest 2539—5449; Leibic 190—665.

Még a legkonzervatívabb politikusok is belátják, hogy ahol az országgyűlési választójog korlátolt, ott a községinek ennél szélesebb alapnak, demokratikusabbnak kell és lehet lennie. És pedig — minden egyébtől eltekintve — azért, mert a községi demokrácia semminemű veszedelemmel nem fenyegeti „a főnálló rendet“, hiszen a községek kormányzata a belügyminiszterium ellenőrzése alatt áll; itt tehát a főnálló rend gondos őrei bátran teret engedhetnek a demokratikus erők érvényesülésének. Ez a fölfogás részben érvényesült is még a nagyon konzervatív magyar törvényhozásban is, amennyiben a törvényhatósági jogú városok községi választójoga *nem rosszabb*, a többieké pedig *jobb* az országgyűlési választójognál. Kivételt csak egyetlen egy várossal, Budapesttel, tett a törvényhozás. Itt nem elég, hogy valaki benne maradt a cenzus rostájában és belekerült az országgyűlési választók lajstromába; itt még ezen túlmenő megszorító intézkedések vannak — legalább két évi helybenlakás, irni-olvasni tudás, személyes vagy meghatalmazott útján való jelentkezés — és csak aki ebben a kisebbliku rostában is benne maradt, csak az lehet községi választó. Így jut Budapest ahhoz a dicsőséghez, hogy míg például Kiskunhalason minden *ötödik*, addig itt csak minden *huszadik* lakos elég „érett“ arra, hogy a községi kormányzatra befolyást gyakorolhasson.

Ez a rendszer bizonyára még gróf Tisza Istvánnak sem tetszik. A nemes gróf ugyanis csak olyan választójogért lelkeseedik, amely az „intelligencia döntő befolyását biztosítja.“ Már pedig Magyarország községei között olyan osztályozást tett a törvény, amely szerint a falvaknak és kisebb városoknak — tehát a kevésbé intelligens lakosságú községeknek — az országgyűlésinél jobb választójogot biztosított, a törvényhatósági jogú — tehát általában intelligensebb — városoknak az országgyűlésivel azonos községi választójogot adott, az ország fővárosát és legintelligensebb községét pedig az országgyűlésinél is rosszabb választójoggal tisztelte meg. Budapest népét tehát a törvény a saját községe ügyeinek intézésére kevésbé tartja alkalmasnak, mint az árvai és máramarosi falvak lakosságát. Persze, itt csinálódna a nagy panamák, tehát itt van a legnagyobb szükség arra, hogy a demokrácia milliőszemű ellenőrzése távol tartassék a nagyszabású tolvajok üzelmétől; itt halmozódnak föl a legnagyobb és legridegebb kapitalista érdekek, tehát itt kell a legszorosabban lekötni a demokrácia kezét, nehogy szétüssön a népet megrabló zsinványok között és új rendszert teremtsen, amely a dolgozó tömegek jussát viszi győzelemre.

Budapest népe azonban ezt az állapotot nem tűrheti. Rövid időn belül meg kell valósulnia az országos választójog azon *minimális* reformjának, amelyben az ellenzéki pártok megállapodtak. A községi választójognak azonban ennél a határnál nem szabad megállania. Itt teljes demokrácia kell. És itt a demokrácia ellenségei nem állhatnak elő közismert hazug ürügyeikkel; nem mondhatják, hogy veszélyben a magyar szupremácia, mert hiszen nagyobb városaink általában magyarok és különösen az Budapest; nem mondhatják azt sem, hogy a községet tönkre teszik a „kellő vagyoni és erkölcsi felelősséggel nem bíró elemek“, mert hiszen a községi kormányzat a kormány ellenőrzése alatt áll és . . . mert városainkat, de külö-

nösen Budapestet, jobban tönkre tenni már nem lehet, mint ahogy a most uralmon levő elemek tönkre tették.

A községekben a legdemokratikusabb választójoggal, szigorúan titkos szavazással és a kisebbségek képviselőinek biztosításával kell megteremteni a becsületes kormányzatot, amely véget vet a közvagyon elrablásának, amely a közterheket igazságosan osztja el és a közjövedelmeket az általános jólét meg a kultura fejlesztésére, modern szociális alkotásokra fordítja. A mostani budapesti községi választójog a csalóknak és tolvajoknak kedvez, azoknak szolgáltatja ki ama javakat, amelyeket százezrek együtt élése és együtt dolgozása teremt.